

12. SINIF EDEBİYAT 1. DÖNEM 2. YAZILI ÇALIŞMA KÂĞIDI

1. Saf şiir anlayışı ve temsilcileriyle ilgili bilgi veriniz.

Cumhuriyet Dönemi'ndeki toplumsal değişimler edebiyata da yansdı. Bu dönem şiirlerinde birbirine tepki olarak doğan, gelişen farklı şiir anlayışları ortaya çıktı. Türk şiirinin gelişmesini sağlayan şiir anlayışlarından biri de saf şiirdir.

- Türk edebiyatında "Saf Şiir" eğilimi Ahmet Haşim'in "Şiir Hakkında Bazı Mülâhazalar" adlı makalesiyle başladı.
- Oluşmasında Fransız edebiyatında ortaya çıkan sembolizm akımının etkisi vardır.
- Özellikle 1940 ve 1960 yılları arasında Ahmet Hamdi Tanpınar, Necip Fazıl Kısakürek, Fazıl Hüsnü Dağlarca, Cahit Sıtkı Tarancı, Asaf Halet Çelebi, Ahmet Muhip Dıranas, Behçet Necatigil gibi şairlerimizle önemli bir şiir geleneği haline geldi.
- Saf şiir, şiirde dili her şeyin üstünde tutmuştur.
- Şiirlerde ahenk önemlidir.
- Şiirde, seçtikleri sözcüklerin oluşturduğu ses ve uyum zenginliği önemlidir.
- Amaç, dilde saflaşmayı sağlamaktır.
- Siyaset, şiirin dışında bırakılmıştır. Sadece okurda estetik haz uyandıracak şiirler yazılmıştır.
- Aşk, ölüm, yalnızlık gibi bireysel temaların yanında düşsel temalar da işlenmiştir.
- Kendilerine özgü özel imge düzeni oluşturmuşlardır.

ÖNEMLİ!

✚ **Ahmet Hamdi Tanpınar:** Musul Akşamları, ilk şiiridir. Şiirlerinde; rüya, hayâl ve zaman temalarını çok kullanmıştır. Şiirlerini 'Şiirler' adı altında toplamıştır. (**Bursa'da Zaman** şiiri önemli) Aynı zamanda roman, tiyatro, deneme, hikâye türlerinde de eserler vermiştir.

Deneme: Beş Şehir.

Hikâye: Yaz Yağmuru, Abdullah Efendi'nin Rüyaları.

Roman: Huzur, Saatleri Ayarlama Enstitüsü, Mahur Beste, Sahnenin Dışındakiler.

✚ **Necip Fazıl Kısakürek:** Ağaç ve Büyük Doğu isimli iki dergi çıkartmıştır. İlk etapta bireysel temalarda şiirler yazmış, sonradan dini- mistik bir anlayış benimsemiştir. Hikâye, tiyatro türlerinden de eser vermiştir.

Şiir: Çile, Kaldırımlar, Sonsuzluk Kervanı, Örümcek Ağı, Ben ve Ötesi.

Tiyatro: Tohum, Künye, Bir Adam Yaratmak.

✚ **Cahit Sıtkı Tarancı:** Şiir ve hikâye türünde eserler vermiştir.

Şiir: Otuz Beş Yaş, Düşten Güzel, Ömrümde Sükut.

Mektup: Ziya'ya Mektuplar.

2. Cumhuriyet Dönemi toplumcu gerçekçi şiir anlayışı ve temsilcileriyle ilgili bilgi veriniz.

- Halkın çektiği sıkıntılara, yoksulluğa değinen bir şiir anlayışıdır.
- Şairler, şiirlerinde o güne kadar değinilmemiş konuları işlemişlerdir.
- Hümanizmden etkilenmişlerdir.
- "Sanat, sadece toplumu yansıtmamalı. Aynı zamanda toplumun aksak yönlerini de değiştirmelidir." anlayışını benimsemişlerdir.
- Toplumcu gerçekçi anlayışın ekseninde "insan, toplum ve üretim ilişkileri" vardır.
- Nazım Hikmet, İlhami Bekir Tez, Ercüment Behzat Lav, Hasan İzzettin Dinamo gibi şairler bu gelenekte yazmışlardır. Aynı zamanda Attila İlhan, Ahmed Arif, Ceyhun Atıf Kandı da toplumcu gerçekçi tarzda şiirleriyle tanınan önemli şairlerimizdendir.

ÖNEMLİ!

✚ **Nazım Hikmet Ran:** İlk şiiri 'Hâlâ Servilerde Ağlıyorlar mı?' Yeni Mecmua dergisinde yayımlanmıştır. Şiirlerinde Fütürizm akımı etkili olmuştur. 'Güneşi İçenlerin Türküsü' ilk şiir kitabıdır. Bakü'de yayımlanmıştır. '835 Satır' kitabı ise ülkemizde yayımlanan ilk şiir kitabıdır. Kuvay-ı Milliye Destanı adlı şiirinde halk şiiri anlayışından yararlanmıştır. Sesini Kaybeden şehir, Rubailer, Taranta Babu'ya Mektuplar önemli şiirlerinden yalnızca birkaçıdır. (Yaşamak Güzel Şey Be Kardeşim romanı da önemli!)

✚ **Attila İlhan:** 'Cebberoğlu Mehmed' şiiriyle tanınmıştır. Senaryo yazarlığı da yapmıştır. Kendine özgü bir dili kullanma şekli vardır. Toplumcu anlayışta yazdığı şiirlerinin yanı sıra bireysel temaları işlediği şiirleri de vardır.

Şiir: Ben Sana Mecburum, Sisler Bulvarı, Duvar, Yağmur Kaçağı, Elde Var Hüzün, Kimi Sevsem Sensin...

Senaryo: Ver Elini İstanbul, Yalnızlar Rıhtımı, Şoför Nebahat, Kartallar Yüksek Uçar.

Roman: Kurtlar Sofrası, Sırtlan Payı...

3. Milli edebiyat anlayışını yansıtan şiir anlayışı ve temsilcileriyle ilgili bilgi veriniz.

Milli edebiyat anlayışı her ne kadar Cumhuriyet Dönemi'nden önce ortaya çıkmış da olsa Cumhuriyet Dönemi'nde de etkisini devam ettirmiştir.

- Milliyetçilikten beslenen bir şiir anlayışıdır.
- Memleket edebiyatı adıyla da bilinirler.
- Folklerden en çok yararlanan temsilcilerden birisi Ahmet Kutsi Tecer'dir.
- Yani halk şiirinden alınan biçimsel özellikler şiirlerde geniş ölçüde yer tutar.
- Şiirlerde sade bir dil kullanılmıştır.
- Yabancı sözcükler yerine mümkün olduğunda Türkçe karşılıkları kullanılmıştır.

- Arif Nihat Asya, Behçet Kemal Çağlar, Kemalettin Kamu, Zeki Ömer Defne, Orhan Şaik Gökyay gibi şairler bu gelenekte şiir yazan sanatçılarımızdandır.

ÖNEMLİ!

- ✚ **Ahmet Kutsi Tecer:** İçten bir üslupla yazdığı memleket şiirleriyle tanınmıştır. İlk şiirlerini Yeni Mecmua ve Dergâh dergilerinde yayımlamıştır. Şiirlerini 'Şiirler' adlı kitapta toplamıştır. Aynı zamanda; Koçyiğit Köroğlu, Köşebaşı, Bir Pazar Günü adlı tiyatro eserleri de vardır.
- ✚ **Arif Nihat Asya:** Yeni İstanbul ve Sabah gazetelerinde fıkralar yazmıştır. Rubai nazım biçiminde yazdığı şiirleri ön plana çıkmıştır. Bunun yanı sıra; Yastığının Rüyası, Heykeltıraş, Bir Bayrak Rüzgâr Bekliyor şiirlerinden bazılarıdır. Bayrak şairi olarak bilinir.
- ✚ **Orhan Şaik Gökyay:** Bu Vatan Kimin şiiriyle öne çıkmıştır. 1987'de Türkiye Yazarlar Birliğinin Üstün Hizmet Ödülü'nü almıştır. Şiirleri; 'Birkaç Şiir' adlı kitapta toplanmıştır.
- ✚ **Kemalettin Kamu:** Şiire aruzla başlamış sonradan hece ölçüsüyle yazmaya devam etmiştir. Kurtuluş Savaşı üzerine yazdığı şiir marş olarak bestelenmiştir. Gurbet adlı şiiri ile 'Gurbet Şairi' olarak anılmıştır. Bingöl Çobanları adlı şiiri önemlidir. Öldükten sonra şiirleri 'Kemalettin Kamu, Hayatı, Şahsiyeti ve Şiirleri' adı ile yayımlanmıştır.

4. Garip akımı ve temsilcileriyle ilgili bilgi veriniz.

- Eski şiire tepki olarak doğmuştur.
- Uyak, redif ve ölçünün önemsiz olduğunu savunmuşlardır.
- Şiir, halkın konuştuğu ve anlayabileceği sade, süssüz bir dille yazılmalıdır.
- Anlam ön plandadır.
- Şiir, sıradan insanların hayatını konu edinmelidir.
- Orhan Veli Kanık, Melih Cevdet Anday ve Oktay Rifat Horozcu bu şiir geleneğinin şairleridir. (İsimlerini aklınızda OMO olarak baş harfleriyle kodlayabilirsiniz.)
- Akım, ismini bu üç şairimizin şiirlerinin yer aldığı Garip adlı kitaptan almıştır.
- Sonradan "Birinci Yeni" adıyla anılmışlardır.

ÖNEMLİ!

- ✚ **Orhan Veli Kanık:** İlk şiirlerini Varlık dergisinde yayımlamıştır. Garip, Vazgeçemediğim, Destan Gibi adlı şiir kitapları vardır. Vefatından sonra bütün şiirleri 'Orhan Veli, Bütün Şiirleri' adıyla tek bir kitapta toplanmıştır. Şiirlerinde gündelik yaşamı işlemiştir.
- ✚ **Melih Cevdet Anday:** İlk şiiri olan 'Ukde'yi Varlık dergisinde yayımlamıştır. Geleneksel şiirleri de vardır. Toplumsal temaları alaylı bir dille ele almış ve 1960 sonrasında da mitolojik öğelere yönelmiştir. Tiyatro, roman, deneme gibi türlerde de eserler vermiştir.
Şiir: Rahatı Kaçan ağaç, Teknenin Ölümü, Göçebe Denizin Üstünde, Telgrafhane, Yanyana, Kolları Bağlı Odysseus.
Oyun: İçerdekiler, Mikado'nun Çöpleri.
Roman: Gizli Emir, İsa'nın Güncesi, Aylaklar.

✚ **Oktay Rifat Horozcu:** İlk şiirlerini Varlık, Aile, Yaprak ve Yeditepe dergilerinde yayımladı. Başlarda aşk üzerine şiirler yazmış, sonradan sosyal temalara yönelmiştir. Şiir, antoloji ve roman türlerinde eserler verdi.

Şiir: Perçemli Sokak, Yaşayıp Ölmek, Güzelleme, Aşk ve Avarelik Üstüne Şiirler, Elleri Var Özgürlüğün, Koca Bir Yaz, Karga ile Tilki.

Tiyatro: Kadınlar Arasında, Atlar ve Filler.

Roman: Bay Lear, Bir Kadının Penceresinden, Danaburnu.

5. II. Yeni şiiri ve temsilcileri hakkında bilgi veriniz.

İkinci Yeni Akımı 1950 yılında Ülkü Tamer, Edip Cansever, Cemal Süreya, Turgut Uyar, İlhan Berk, Ece Ayhan ve Sezai Karakoç gibi ünlü şairlerin temsilcisi olduğu; Garipçilere ve 1940 öncesi toplumcu gerçekçi kuşağına tepki olarak doğmuş bir akımdır.

- Anlaşılabilirlik yerine kapalılık, somut yerine ise soyut kavramlar gelmiştir.
- Anlam bütünlüğü şiir için gerekli değildir inancını savunmuşlardır.
- Biçime ve imgeye önem vermişlerdir.
- Konuşma dilinden uzaklaşmışlardır.
- İkinci yeni şairleri şiirde benimsedikleri dil ile gerçekler arasındaki bağlantıyı koparmışlardır.
- Anlamdan kurtulmak için duyulmadık yeni kelimeler üretmişlerdir.
- İkinci yeni şiirinin gelişmesinde XX. yüzyılda ortaya çıkan sürrealizm ve dadaizm akımları etkili olmuştur.

ÖNEMLİ!

✚ **İlhan Berk:** Türk edebiyatında daha çok şiirleri ile tanınmıştır.

Tamamen anlamsızlığa yönelmiştir. İmgelere dayalı bir dili vardır.

Şiir: Galile Denizi, güneşi Yakanların Selamı, Çivi Yazısı, Otağ, Deniz Eskisi, Taş Baskısı, Günaydın Yeryüzü...

Günlük: El Yazılarına Vuruyor Güneş

Anı: Bir Uzun adam

Deneme: Şairin Toprağı

✚ **Turgut Uyar:** İlk şiiri Yedigün dergisinde çıktı. Kaynak adlı derginin düzenlediği yarışmada Arz-ı Hal şiiri ikinci olunca edebiyat dünyasında parladı. Şiirlerinin hepsini 'Büyük Saat' adlı kitabında topladı.

Şiir: Türkiyem, Arz-ı Hal, Tütünler Islak, Dünyanın En Güzel Arabistanı, Kayayı Delen İncir...

✚ **Edip Cansever:** İkinci Yeni içinde en çok ve en uzun süre şiir yazan sanatçıdır. Toplumsal kurallar içinde bunalmış bireyi anlatmıştır. Her döneminde farklı bir üslup arayışına girmiştir. Dramatizasyona, diyaloga önem vermiştir. Sedat Simavi Vakfı Edebiyat Ödülü ve TDK Şiir Ödülü'nü almıştır.

Şiir: İkinci Üstü, Dirlik Düzenlik, Yerçekimli Karanfil, Umutsuzlar Parkı, Petrol, Nerde Antigone, Tragedyalar, Çağrılmayan Yakup, Kirli Ağustos,

Ben Ruhi Bey Nasılım, Sevda ile Sevgi, Şairin Seyir Defteri, Bezik Oynayan Kadınlar, Oteller Kenti

6. Mistik, metafizik geleneğe yaslanan şiir ve temsilcileri hakkında bilgi veriniz.

- Asaf Halet Çelebi, Cahit Zarifoğlu, İsmet Özel, Erdem Beyazıt, Nuri Pakdil gibi isimler edebiyatımızda metafizik anlayışı, dini değerleri ve geleneğe duyarlılığı ön plana çıkaran şairlerimizdir.
- İslami değerleri insani değerler ile özdeşleştirmişlerdir.
- Bu anlayışa sahip şairlerin birçoğu gelenekten beslenmekle birlikte geleneksel olanla modern birleştirme çabasındadırlar.
- Tasavvuf inancı, bu şairlerin beslendiği en önemli kaynaklardan biridir.
- Şiirlerinde ahiret, ölüm, hayat, zaman gibi temaları işlemişlerdir.

ÖNEMLİ!

✚ **Cahit Zarifoğlu:** Anadolu insanının acılarını ve sevgilerini dinsel inançları çerçevesinde ele almıştır.

Şiir: İşaret Çocukları, Yedi Güzel Adam, Menziller, Korku ve Yakarış.

✚ **Erdem Bayazıt:** Modernleşen insanın sorunlarının çözümünde dini yaşamı ilke edinmiştir. Kapalı ve imgeci bir söylemi vardır.

Gezi yazısı: İpek Yolundan Afganistan'a.

Şiir: Risaleler, Şiirler, Sebep Ey.

7. 1960 sonrası toplumcu eğilimleri yansıtan şiir ve temsilcileri ile ilgili bilgi veriniz.

- 1940'lı yıllardan itibaren Nâzım Hikmet'ten etkilenen birçok şair toplumcu gerçekçi şiir kaleme almıştır.
- 1960 sonrasında bu eğilimi yansıtan şairlerimiz şiirlerinde; kadın, doğa, sınıfsal düzene eleştiri, kentleşme sorunları gibi konuları tema olarak işlemişlerdir.
- Kimi zaman açık, kimi zaman kapalı bir üslup kullanılmıştır.
- Yalın bir dil kullanılmıştır.
- Şiir, ideolojiyi yansıtır aracı olarak görülmüştür.
- İçeriğe önem verilmiştir.
- Gülten Akın, İsmet Özel, Ataoğulları Behramoğlu, Özkan Mert, Süreyya Berfe, Refik Durbaş, Nihat Behram, Kemal Özer 1960 sonrası toplumcu şiirin temsilcileridir.

8. 1980 sonrası Türk şiiri ile ilgili bilgi veriniz.

- Bu dönemde genel yaklaşım, Türk şiirinin bir bütün olduğudur.
- Şiir, hiçbir şekilde ayırım olmadan sahiplenilmelidir.
- Şiirlerde tema olarak kentleşme ön plandadır.
- 1980 sonrası şiir kuşağı şiiri bütün olarak düşündükleri için tek bir anlayıştan değil birçok anlayıştan beslenmiştir.
- Politik konulardan ziyade bireysel kaygılar ön planda olmuştur.
- Üç Çiçek, Poetika, Fanatik, Şiir Atı, Yönelişler gibi dergiler bu dönemde önemlidir. Çünkü bu dönem Türk şiirinin gelişme ortamı dergiler olmuştur.

- Bu kuşaktaki şairlerimiz: Haydar Ergülen, Tuğrul Tanyol, Metin Celal, Lale Müldür, Birhan Keskin, İhsan Deniz, Adnan Özer, Hüseyin Atlansoy, Turgay Fişekçi, Enis Batur, Şükrü Erbaş, Sunay Akın, Yaşar Miraç ...

ÖNEMLİ!

✚ **Haydar Ergülen:** İlk şiirini Umur Erkan adıyla Gelişim dergisinde çıkardı. Daha sonra şiirlerini; Türk Dili, Varlık, Yusufçuk, Somut, Felsefe Dergisi gibi dergilerde yayımladı. İmgeci şiirin en güçlü temsilcilerindendir. Şiirlerin yanı sıra düz yazı ve denemeler de yazmıştır. Şiirlerinde; sevgi, kardeşlik, yalnızlık, yabancılaşma gibi temalar işlemiştir.

Şiir: Ölüm Bir Skandal, Karşılığını Bulamamış Sorular, Nar, Eskiden Terzi, Sokak Prensesi, Keder Gibi Ödünç...

✚ **Hüseyin Atlansoy:** Şehir hayatının değerleri yok ettiğini mizahi bir üslup ile anlatmıştır.

Şiir: Şehir Konuşmaları, Kaçak Yolcu, İlk Sözler, Balkon Çıkmazında Efendilik Tarihi.

9. Cumhuriyet Dönemi'nde halk şiiri ile ilgili bilgi veriniz.

Cumhuriyet'le birlikte halk kültürüne büyük önem verilmiş, halk müziği ve dili araştırmaları bilimsel bir kimlik kazanmıştır. Cumhuriyet döneminde halk şiiri, ilgi görmüş bir alandır.

- Günümüz halk şairleri konu ve tema bakımından şiiri daha da genişletmişlerdir.
- Şekil bakımından halk şiiri ile aynıdır.
- Hece ölçüsü kullanılmaya devam edilmiş, şiirde yeni formlar aranmamıştır.
- Toplum ilgilendiren temalar yalın bir dil ile ifade edilmiştir.
- Yine bu dönemde bazı ozanlar şiirlerini saz eşliğinde kendileri söylerken, şiirleri başkaları tarafından bestelenen, saz çalmayan ozanlar da bulunmaktadır.
- Bu dönemin âşıkları arasında Âşık Veysel, Âşık Feymani, Abdurrahim Karakoç, Âşık Daimi, Ali İzzet Özkan, Şeref Taşlıova, Murat Çobanoğlu gibi isimlerimiz vardır.

ÖNEMLİ!

✚ **Âşık Veysel Şatıroğlu:** Cumhuriyet dönemi saz şairlerindendir. 1894 yılında Sivas Vilayeti'nin Şarkışla ilçesine bağlı Sivrialan köyünde dünyaya geldi. 7 yaşında çiçek hastalığına yakalandı ve gözlerini kaybetti. Babasının, Âşık Veysel'e oyalanması için aldığı bağlamayla önce başka ozanların türkülerini çalmaya başladı. 1930 yılında Ahmet Kutsi Tecer ile bir şairler gecesinde tanıştı. Birçok ili dolaşmaya başladı. Tanınmasında Ahmet Kutsi Tecer'in payı çok büyüktür. Doğa, toprak sevgisi, kaderci dünya görüşü, ayrılık, yalnızlık, hayat, memleket gibi konuları sade bir dil ile şiirlerinde işlemiştir. Tüm şiirleri Ümit Yaşar Oğuzcan tarafından derlenmiş, Dostlar Beni Hatırlasın adlı kitapta toplanıp İş Bankası Yayınları tarafından basılmıştır.

✚ **Âşık Feymani:** Asıl adı Osman Taşkaya'dır. Âşıklığa başlamasında halk hikâyeleri ve Karacaoğlan geleneği etkili olmuştur. Adana' da topluluk önünde saz çalan ilk âşıklardandır. Akıcı bir üslubu vardır. Şiirlerinde; gurbet, ayrılık, keder, aşk, vatan gibi temaları işlemiştir.

BAŞARILAR